

# **Digitales Brandenburg**

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

## **Sefer Qiryah ne'emanah**

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

**Shelomoh ben Yitshaq**

**Fyorda, 5570 [1809/1810]**

71

**urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844**

ירמיה לג לד קרט

ונאצון מהיות עוד גוי לפניהם: (כה) כה אמר יהוה אסירא בריתי  
ומם וליקה הקות שמים וארץ ראשמהי: (כו) גם זרע יעקוב  
מלאו וידוד עבדי אמאם מקחז מזרעו משלים אל זרע אנדרהם  
ישחק ויעקב כי אשוב אשיבקרי את שבותם ורחמתים:

לד (א) הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה ונבוכדנאצר  
מלך בבל וכל חילו וכל ממלכות ארץ משלת דו וכל העמים  
נלחמים על ירושלם ועל כל עריה לאמר: (ב) כה אמר יהוה  
אלהי ישראל הלוד ואמרה אל צדקיהו מלך יהודה ואמרת אליו  
כה אמר יהוה הנני נחן את העיר הזאת ביד מלך בבל ושרפת  
באש: (ג) ואתה לא תמלט מידו כי הפש תהפש ויבירו תנהן ועיניך  
את עיני מלך בבל הראנה ופיהו את פיך ידבר ובכל תבוא:

ר ש י (ד) אך

דבריהם חלא שמלמדן חותן לומר לא ישוב הקב"ה מחרונו עוד ולא תועיל להם  
תשובה: (כה) חס לא בריתי וגו' . חי חפסר סלא יתקיים סברית סברתי  
ליום וליל' להיות נעתם וחי חפסר לחוקות שמים וחזן ליבעל כחילו לא שמת' גם  
זרע יעקב וגו' ורבותינו דרשוהו לענין ברית התור' וסויל' ללמוד מכאן ששני  
נברחו שמים וחזן חך חין הוודר' מיושב על סדר המקראו':

(ה) בשלום

מכלל יופי

פירוש לירושלים . (י) חרב הוא . תאר . (יג) בערי ההר בערי השפלה . גלא ו'ו'  
והבאים חרבו ב'ו' . (טו) וזה אשר יקרא לה' צדקנו . הקדוש ברוך הוא יקרא לירושלים:  
ה' צדקנו . ולמעלה חמר על מלך המעס : וזה שמו אשר יקראו , ה' צדקנו (דמיה כ"ג) ,  
וגם פירשנו . (כ) את בריתי היום . את בריתי ברית היום , וכן יאת בריתי הלילה , בריתי  
ברית הלילה . בעתם . על פני התקיימות . (כב) אשר לא יספר . כמו כאשר , מסר  
כ"ף הדמיון , וכן (שמות י"ד) כי אשר ראיתם את מצרים היום , כאשר . כן ארבה . עד  
אלא יספר ולא ימד , נופל על חול הים , ולא על נבא השמים , והמספר נופל על זה ועל זה .  
משרתי אותי . נפלה הע"ס ונשארה היו"ד בלתי הסמוכות , כי פעמים יפ"ל מ"ס הרבוי ,  
ויס' שיק בני' הרבוי , כמו (ישעיה י"ז) כטעי נצמנים , מי המרוס (נמדבר ה') , מלאכי  
רעים (תהלים מ"ז) והדומים להם . ויתכן שהיה סיוך על אות המוש . (כד) שרתי  
המשפחות . משפחת דוד ומשפחת אהרן . (כו) אל זרע אברהם . כמו על , וכן (יחזקאל  
י"ז) אל הכהנים לא אכל , כמו על הכהנים . ישחק . כתובתו"ן כמו נדל' , כי שני הדרשים  
שים בענין , וסתי האותיות ממשל אחד . והוא אחד מארבעה הכתובים בשי"ן , כמו לינחק .  
כי אשוב . כמו בנ"ו וקרי אשוב בני"ד , והענין אחד , כי כמבואר הקל יוסא בזה הענין , כמו  
(דברים ל') ושנ פי' אלהק את שנתך , ויילמו .

לד(ח) ובמשפחות

ירמיה לד

(ד) אֲדָ שָׁמַע דְּבַר יְהוָה צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה כִּדְאָמַר יְהוָה עָלָיָהּ  
 לֹא תִמּוּת בְּחָרָב: (ה) בְּשָׁלוֹם תָּמוּת וּבְמִשְׁרָפּוֹת אֲבוֹתֶיךָ הַמְּלָכִים  
 הָרַאשׁוֹנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנַי בֶּן יִשְׂרָאֵל לֵךְ וְהוּ אֲדוֹן יִסְפְּדוּ לְךָ  
 כִּי־דָבָר אֲנִי דֹבַר תִּנְאֻם יְהוָה: (ו) וַיִּדְבֹר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל־  
 צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה אַחַד כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּירוּשָׁלַם: (ז) וְחִיר  
 מֶלֶךְ־בָּבֶל גָּלַח מִיָּם עַל־ירוּשָׁלַם עַל־כֵּן יְהוּדָה הַנְּבוֹהֶרֶת אֶל־  
 לְכִישׁוֹי־עֵנְקָה כִּי הִנֵּה נִשְׂאָרָה הַפְּעֵרִי יְהוּדָה עֲרִי מִכְּצָר: (ח) הַדְּבָר  
 אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחֲרֵי כִרְתֵּן הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בְּרִית  
 אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לְקַרְאֵם לָהֶם דְּרוֹר: (ט) לְשַׁלַּח אִישׁ  
 אֶת־עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ וְהַעֲבִירֵם וְהַעֲבִירָהּ הַפְּשִׁים לְבִלְתִּי  
 עֲבַדְכֶם בִּיהוּדָה אֲהִי־הוּ אִישׁ: (י) וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־הַזָּרִים וְכָל־הָעָם  
 אֲשֶׁר־בָּאוּ בְּבָרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ  
 חֲפָשִׁים לְבִלְתִּי עֲבַדְכֶם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁלַחוּ: (יא) וַיָּשׁוּבוּ אַחֲרֵי־  
 כֵּן וַיָּשׁוּבוּ אֶת־הָעַמִּידִים וְאֵת הַשִּׁפְחֹת אֲשֶׁר שָׁלְחוּ חֲפָשִׁים וַיִּכְבְּשׁוּם  
 וַיִּכְבְּשׁוּם ק' לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת: (יב) וַהֲוֵי דְבַר־יְהוָה אֶל־יְרֵמְיָהוּ  
 מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: (יג) כִּדְאָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹכִי בְרִית  
 בְּרִית אֶת־אֲבוֹתֶיכֶם בְּיוֹם הוֹצִיאִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים  
 לֵאמֹר: (יד) מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תִּשְׁלַחוּ אִישׁ אֶת־אֲחִיו הַעֲבָרִי אֲשֶׁר  
 יִמְכַר לָךְ וְעַבְדְּךָ שֶׁשׁ שָׁנִים וְשָׁלַחְתוּ חֲפָשִׁי מֵעַכְבָּד וְרֵא־שְׁמִעוּ  
 אֲבוֹתֶיכֶם

ר ש י

**לד** (ה) בשלום תמות. אמרו רבותינו שמת נכוד נזר צימיו שכ' ימי נכוד  
 נזר לא ינאזו אסירו גואסיריה' וכשמ' נכוד נזר ינאז לדקיו מבית האסוריה'  
 ולמחרת מה וקדרוהו בכבוד: וצמטרפות חבותך: כך היה דרכם לשרוף על  
 המלכ' מטהן וכלי תשמישן: (ח) אחרי כרות המלך: בשנה השביעית נמלטו  
 כך שנינו בסדר עולם: ויהי בשנה השביעית באו אנשים מוקני יהודה לדרוש  
 חפ' י"ו אמרו ליחזקאל עבד כהן שמכרו רבו מהו שיאכל בתרומה כלומר לפי שהיו  
 דונין לומר לא נענש על המותה על שהחזירו את העבדים: (יז) הגני קורא  
 לבס דרור: מחתי שחיני אדון לבס להציל ותהיו הפק' אל החרב ואל הרע':  
 (יח) הענגל

ככל געבאכט ווערדען • [ד] זאלליין הערע דאן ווארט גאטעס, צדקיהו, קעניג  
 פאן יהודה! זא שפריכט דער עויגע פאן דיר; הוא זאללסט ניכט דורך דאן שווערד  
 אימקאטמען; [ה] זאנרערן איינעס נאטורליכען טאדעס שטערבען, אונד אין  
 דער ארט, ויזא מאן ביים טאדע דיינער פעטער, דער עהעמאליגען קעניגע, זיי  
 ערוועהקע אנגעשטעללט, ווירד מאן אויך ביזא דיינעם טאדע אנשטעללט, אונד  
 אדער דער איבער דיר קלאגען; דען איך האבע דאן ווארט געשפראכען, זאנט  
 דער עויגע • [ו] אלעס דיינעס בעשטעללט דער פראפעט ירמיהו אן צדקיהו,  
 דען קעניג פאן יהודה, אין ירושלים • [ז] דאן העער דעס קעניגס פאן ככל בעלא  
 גערטע דאמאלס, ירושלים, אונד אלע, נאך אין יהודה איבריגען שטערטע, נעמט  
 ליד לכיש אונד עזקה, דען דיוע ווארען דיא נאך אונערקאכערטען פעסטונגען אונטער  
 דען שטערטען יהודה'ס •

[ח] ריס איזט דאן ווארט, וועלכעס פאם עויגען אן ירמיהו ערגינג, נאכדעם  
 דער קעניג צדקיהו מיט דעם גאנצען פאלק צו ירושלים איינע בונד געמאכט, איינע  
 אלגעמיינע פרייאלאס אונד אונד וינע עב יישע מאנר פריי ציהען לאסען, אונד נימאנד אלא  
 מיט זיינעם יודישען ברודער קנעכטיש ארבייטען זאלל • [י] דיא פארגעהטען אונד  
 דאן זעממטליכע פאלק, וועלכע אין דען בונד איינגעגאנגען ווארען, יעדער זיינען  
 קנעכט אונד וינע מאנר צו ענטלאסען, אונד זיא ניכט צור דינסטבאקייט צו  
 צווייגען, בעפאלגטען דיס אנפאנגס, אונד ענטלאסען זיא • [יא] נאכהער אבער  
 גאורדען זיא אנדערן וינעס, פארדערטען איהרע פרייאנעלאסענע קנעכטע  
 אונד מעגדע וועדער צוריק, אונד צוואנגען זיא, איהרע לייבאיינע צו זיין • [יב]  
 דא ערגינג דאן ווארט גאטעס אן ירמיהו, ווא פאלגט: [יג] זא שפריכט דער  
 עויגע גאט ישראל'ס: איך האבע מיט אייערן פעטערן, אלס איך זיא אויס דעם  
 לאנדע מצרים, אויס דעם שקלאווען-הויז געפיהרט, פאלגענדעם בינדינס גע  
 פאכט: [יד] נאך פעררויף יעדעס זיבענטען יאהרעם זאלל יעדער זיינען עכרישען  
 ברודער, דער זיך ביזא דיר פערקויפט, אונד זעקס יאהרע געדינט האט, פרייא  
 פאן זיך וועגזען לאסען; איידע פעטער ווארען אבער אונגעארואם, אונד  
 גיינטען

ב א ו ר

תב אח פורענות על עת הזה • ממשלת ירו, אשר תחת ממשלתו • (ב) בשלום תמות,  
 ואף על פי שנקרו עיניו? כיין שלח ימות נחרכ אך על מטתי, ויעזלו כבוד כמו מעוין  
 למלכס, אמר בשלום תשית (ד"ק) • ורבותינו ז"ל אמרו מה בשלים? שמת כבוד כבוד  
 בימיו • ובמשפחת אבותיך, וכמנהג אשה כהנו נזות אבותיך לשרוף על מטתם בשמים,  
 חכים נרוקאים, כמו שנאמר באסא (הנ"ל) • ורבותינו ז"ל פירשו שהיו אורפים עליהם מטתם  
 וכלי תשמיש • ויש אומרים שהיו אורפין עכמות המת, כוכן ייכה בני קדם לשרוף גוית המת,  
 אס הוא גדול חסוכ • (ח) אחרי כמות המלך וכו', הנביאה זאת קודמה לנבואה שלפניה,  
 וזהו כי כנסה השביע שלקלית צדק הו, כמו שזכינו בסדר עולם • אז כרת צדקיהו ברית עם  
 כל העם אשר בירושלים לקרוא להם דרוו, פירוש להם, לעבדים ושפחות אשר להם, כמו  
 סאמר

תרגום אשכנזי

ניינטען מיר קיין אָרר צו . [טו] איהר אָבער כעסערטעט איך נייילך , טהאָט  
טעט , וואָס מיר געפֿעלליג איזט , ליסעט פֿרייהייט פֿיר איירע ברודער אויסרופֿען ,  
אינר מאַכטעט דריבער איין כינרניס פֿאַר מיר , אין דעם הויזע , וועלכעס נאָך טייִ  
נעם נאַמען גענענגט איזט . [טז] אונד נון פֿערוואַנדעלט איהר איך , ענטעהרעט  
טיינען נאַמען , פֿאַרדערט איירע פֿרייאַגעלאַסענען קנעכטע אונד מענדע ווידער  
צוריק , אונד צווינגט ויא , איירע לייבאיינגע צו ויין ! [יז] דרום זאָ שפּריכט דער  
עוויגע , ווייל איהר מיר ניכט געהאַרצט , יעדער זיינעם ברודער אונד נעכטסטען  
דיא פֿרייהייט צו געבען , זאָ ווילל איך פֿיר איך איינע פֿרייהייט אויסרופֿען , שפּריכט  
גאַטט ; פֿרייאַ זאָללט איהר דעם שווערט , דער פעסט , אונד דעם הונגער הינט  
געגעבען ווערדען ; צום שרעקקבילד ווילל איך איך אַללען קעניגרייכען דער ערדע  
מאַכען . [יח] דיא איבערטערטער מיינעם בונדעס , דיאיעניגען , וועלכע דיא  
בעדינגונגען דעם בונדעס , וועלכעס זיא דאָרוך געמאַכט האָבען , אינרעם זיא  
איין קאַלכ אין צווייא צטיקקע צערשניטטען , אונד צווישען דען שטיקקען דורכגינג  
גען , ניכט ערפֿיללט האָבען , [יט] נעהמליך , דיא פֿאַרגעהמען יהודה'ס אונד  
ירושלים'ס , דיא פֿערשניטטענען , דיא פֿריסטער אונד דאָז געמיינע פֿאַלק , וועלכע  
זע צווישען דען שטיקקען דעם קאַלבעס דורכגינגען , [כ] ווילל איך אין דיא  
הענדע איהרער פֿיינדע אונד אַללער דערער געבען , דיא נאָך איהרעם לעבען  
טראַכטען ; איהר לייבנאַם זאָלל איינע שפּייזע דער פֿעגעל אונד רויבטהירע ווער  
דען . [כא] אויך צדקיהו , דען קעניג פֿאַן יהודה , אונד זיינע רעטהע ווילל איך  
אין דיא האַנד איהרער פֿיינדע אונד נאַכשטעללער געבען , אונד אין דיא געוואַלט  
דעם העערס דעם קעניגס פֿאַן בבל , וועלכעס יעצט אָבגעאַגען איזט . [כב] איך  
בעפֿעהלע

ב א ו ר

סאמר כפסיק הבא . (ט) ביהודי אחיהו איש , הפוך במקרא , איש ביהודי אשכנזי . (יז)  
הנני קורא לכם דרום , שאתן אתכם הפקר לדבר ומרכ ורעב , רכוש לומר לא יכיל לכם לדון  
המגין עליכם להניח אתכם , ולדאוג בימי בנרה . (יח) העגלוכו , זה היה דרך טרתי  
צרות , וכן צרות חכמהם אבינו בין הנחמים . ואמר : שרי יהודה וירושלים וכו' אשר עשו  
הנרות הזאת לשלח עבדיהם ספשי , ועברו על הנרות הזאת , אתן ביד איביהם וכו' . (כא)  
העולים מעליכם , כמו שכתוב בזה הספר (למטה לז' ה') וסיל פרעה ינח ממנרוס וכו' ,  
וישעו הכסדים ויעלו מעל ירושלים , ועתה (כב) הגני מניה , שישוב קיל פרעה , והכסדים  
ישוט

מכלל יופי

לר (ה) ובשרפורז אבוחד . הוא שורפים על המלכים מטתן וכלי פשוטין , וכן  
בדברי רבותיכו ז"ל , שורפין על המלכים , ולא מדרכי האמורי , שאלמר : רשלים חמות  
ובחשפות אביהם וגו' , מכאן שרפין על המלכים , ומה הם שורפין עליהם ? מטתן וכלי  
פשוטין . ויש מפרשים השריפה לשון הקטרה , יעשו למת כדי שלא יסריח בשרו , וכן כתוב :  
ושכיבוהו במשכב אשר מלא בשמים חנים מדוקחים (דברי הימים ב' ט"ז) . (ז) אל לכוש  
ואל עזקה , כמו על לכוש ועל עזקה , וכמהו רבים . (ח) לקרא להם דרום . פירוש  
להם , לעבדים ולשפחות , כמו שאלמר : לשלח איש את עבדו וגו' . ונתא הכניו קידם הידיעה ,  
כמו

אבותיכם אלי ולא הטו את-אזנם : (טו) ורשבו אחס היום העשו  
את-הישר בעיני לקרא דרור איש לרעהו והכרתו ברית לפני  
בבית אשר-נקרא שמי עליו : (טז) ורשבו והחלו את-שמי והשבו  
איש את-עברו ואיש את שפחתו אשר-שלחתם הפשים לנפלים  
והכבשו אותם להיות לכם לעבדים ולשפחות : (יז) לכן פה-  
אמר יהוה אהם לא שמעתם אלי לקרא דרור איש לאחיו ואיש  
לרעהו הנני קרא לכם דרור נאם יהוה אל-החרב אל-הדבר ואל-  
הרעב ונתתי אתכם לזועה לזועה קלכל ממלכות הארץ : (יח) ונתתי  
את-האנשים העבדים את-בריתי אשר לא-הקימו את-דברי  
הברית אשר כרתו לפני העגל אשר כרתו לשנים ויעברו בין  
פתרו : (יט) שרי יהודה ושרי ירושלם הפרטים והפדנים וכל  
עם הארץ העבדים בין בתרי העגל : (כ) ונתתי אותם ביד איביהם  
וביד מבקשי נפשם והיתה נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת  
הארץ : (כא) ואת-צדקיהו מלך יהודה ואר-שריו אהן ביד  
איביהם וביד מבקשי נפשם וביד חיל מלך בבל העלים מעל פם :

ככ הנני

ר ש י

(יח) העגל אשר כרתו לשנים • כשחזרו וכנשו כרתו כולם ברית למרוד במקום  
זכרתו עגל לשנים ועברו בין בתרו למרוד זו וכיא היתה ברית חזקה וצמודה  
לאמר ככה יבחר ויחלק העובר עליה : (כא) העולים מעליכם • מפני חיל  
פרעה שינא מוצרים כמו שמפורש בספר זה (ל"ז) : (כב) הנני מוצה •  
ושן חיל פרעה לחרטו והכשדים יסובו עליכ' :

(כג) אל

מבלל יופי

כמו (שמות ב') ותראו את הילד, והדומים לו • (ט) העברי והעבריה • ואחר כך  
כוסף ביאור ואמר : ביהודי אשיהואים, והוא כמוהפך, לבלתי ענוה חיסניכודי את הו  
וכן מקים שם קנר (יחזקאל ל"ט), מקים קנר שם, והדומים להם שהמוקדם מאוחר •  
(יא) ויכבישום, כתיב, ויכנסום קרי, והענין אחד, אלאזה מן הכוסף, והמין קל •  
(יב) מקץ שבע שנים • תזילת שנה שביעית, כי הראשונה סוף קרא קנה • (יז) לזועה •  
לזועה כתיב, וקרי לזועה, והענין אחד, ענין חנוכה ומנוחה, אלא שהאיתות הפוכות, כמו  
(ויקרא ל') שש כשבו, והדומים להם • (יח) בין בתרו • חלקי • (יט) הסריסים •  
הם שרי בית המלך, כמרגמו : רכריא •

לה (ר) הסף

ירמיה לד לה

(כב) הנני מצוה נאמריהוה והשבתים אלה עיך הואה וגלחמו עליך  
ולכרוה ושרפה באש ואת ערי יהודה אתן שממה מאין ישב :

לה (א) הדבר אשר היה אל ירמי הוא מאת יהוה בימי יהויקים בן  
יאשיהו מלך יהודה לאמר : (ב) הלך אל בית הרכבים  
ודברת אותם והביאותם בית יהוה אל אתח הלישכות והשקית  
אותם יין : (ג) ואקח את יאוניה בן ירמיהו בן חבצניה ואת אחיו  
ואת כל בניו ואת כל בית הרכבים : (ד) ואבא אותם בית יהוה  
אל לישבת בני חנן בן יגדליהו איש האלהים אשר אצל לישבת  
השרים אשר כמעל ללשבת מעשהו בן שלם שמר הסף : פרח  
בס"ף (ה) ואתן לפניו בני בית הרכבים גביעים כלאים יין וכסות  
ואמר אליהם שחוי יין : (ו) ויאמרו לא נשחה יין פ יונדב בן רכב  
אבינו צוה עלינו לאמר לא תשחוי יין אתם ובניכם עד עולם : (ז)  
ובית לא חכנו וזרע לא תזרעו וזרעם לא תטעו ולא יהיה רכס  
פי כהלים תשובו כל ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה  
אשר אתם גרים שם : (ח) ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו  
לכל אשר צונו לבלתי שחוח יין כל ימינו אנחנו נשינו בנינו  
ובנהינו : (ט) ולבלת בנות בתים לשתננו וזרע ושרה זרע לא  
יהיה לנו : (י) ונשב באהלים ונשמע ונעש ככל אשר צונו יונדב

אבינו

ר ש י

לה (ב) אל בית הרכבי • בני יונדב בן רכב וזבני יתרו היו : (ד) איש  
האלהים • נביח דס' : שומר הסף • אמרכליח טרסורו"ר זלע"ז ,  
(טרעסאריער , Tresorier. טאזיי סטר) : (ז) זאהלים חשנו •  
צמדנרות אשר חתם גרוס שם לא היה להם חלק בחזן שני גרוס היו :

מכלל יופו

לה (ד) הסף • פתח נמוק פסק , והוא כלל לכל כל המניח וכלו היין חולתם • (ה)  
גפיעים • איש כמי כוס , אבל הוא עשוי במסכה חתרת • והוא שאמר : ובוסותי  
(יא) בעלות נבוכדראצר , נבית • באו ונבוא • לטן וזו , כמו (שמואל ב') לכו ונלכס  
הנלל